

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Lublinie**

Lublin, dnia 13 sierpnia 2010 r.

**Pan
Jerzy Zarzeczny
Lubelski Wojewódzki Lekarz
Weterynarii**

LLU-4101-06-05/2010
P/10/147

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Lublinie przeprowadziła w Wojewódzkim Inspektoracie Weterynarii w Lublinie, zwanym dalej „Inspektoratem” lub „WIW”, kontrolę zapewnienia bezpieczeństwa epizootycznego kraju w latach 2007 - 2009.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawiono w protokole kontroli podpisanym w dniu 9 lipca 2010 r., Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Lublinie, stosownie do art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia, pomimo stwierdzonych uchybień, działania Lubelskiego Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii w latach 2007 – 2009 na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa epizootycznego kraju na terenie województwa lubelskiego.

Pozytywną ocenę uzasadniają:

- właściwe przygotowanie organizacyjne Inspektoratu do zwalczania chorób zakaźnych,
- prawidłowe wykonywanie nadzoru nad działaniami powiatowych lekarzy weterynarii w zakresie wykonywania przez nich ustawowych zadań, określonych w art. 3 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej² (IW),
- efektywne realizowanie zadań i programów zwalczania chorób zakaźnych zwierząt,

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.

² Dz. U. z 2007 r. Nr 121, poz. 842 ze zm.

przyczyniające się do poprawy poziomu bezpieczeństwa epizootycznego.

Stwierdzone uchybienia nie miały wpływu na pogorszenie stanu bezpieczeństwa epizootycznego województwa, a najistotniejsze z nich dotyczyły:

- podawania w informacjach do Głównego Inspektoratu Weterynarii (GIW) błędnych danych o liczbie zwierząt zbadanych, z dodatnim wynikiem badania salmonelli,
- błędów w sprawozdaniach z realizacji budżetu zadaniowego.

1. Zarówno regulamin organizacyjny, jak i zakresy czynności pracowników Inspektoratu, w tym z Zespołu do Spraw Zdrowia Zwierząt, Zwalczania Chorób Zakaźnych Zwierząt, Higieny Materiału Biologicznego oraz Ochrony Zwierząt - szczegółowo określały zadania WIW i jego pracowników w sprawach dotyczących ochrony zdrowia zwierząt oraz bezpieczeństwa produktów pochodzenia zwierzęcego. Celem realizacji tych zadań było zapewnienie ochrony zdrowia publicznego m.in. poprzez:

- zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt, w tym chorób odzwierzęcych,
- badania kontrolne zakażeń zwierząt,
- monitorowanie chorób odzwierzęcych i odzwierzęcych czynników chorobotwórczych,
- badanie zwierząt rzeźnych i produktów pochodzenia zwierzęcego,
- sprawowanie nadzoru nad bezpieczeństwem produktów pochodzenia zwierzęcego, wprowadzaniem na rynek zwierząt i produktów pochodzenia zwierzęcego, wytwarzaniem, obrotem i stosowaniem pasz, przestrzeganiem przepisów o ochronie zwierząt oraz zasad ich identyfikacji i rejestracji.

Szczegółowości tej uchybiał fakt, iż jeden z sześciu pracowników tego Zespołu nie posiadał aktualnego³ zakresu czynności, określającego powierzone mu od czerwca 2009 r. zadania (obejmujące kontrole wymogów wzajemnej zgodności w obszarze identyfikacji i rejestracji zwierząt), mimo że pozostali pracownicy takie zakresy posiadali (stosowne do ich zadań). Znał on jednak zagadnienia, którymi winien zajmować się w ramach realizacji zadań dotyczących wymienionych kontroli.

Istotnym elementem przygotowań do zwalczania chorób zakaźnych zwierząt było, w ocenie NIK, posiadanie przez Inspektorat ośmiu planów zwalczania chorób, w tym zwalczania: grypy ptaków (HPAI), pryszczycy (FMD), niebieskiego języka (BTV), rzekomego pomoru drobiu (ND), klasycznego (CSF) i afrykańskiego (ASF) pomoru świń oraz

³ posiadał zakres czynności dla poprzednio zajmowanego stanowiska pracy.

choroby pęcherzykowej świń (SVD) – wymienionych w pkt 1-6 i 15 załącznika do *rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 21 listopada 2008 r. w sprawie wykazu chorób zakaźnych zwierząt, dla których sporządza się plany gotowości ich zwalczania*⁴ oraz chorób zakaźnych ryb (IHN/VHS/ISA). Integralną ich częścią są procedury i instrukcje – precyzujące zasady postępowania w ściśle określonych sytuacjach, w tym m.in.: wejścia i wyjścia z ogniska, dezynsekcji, dezynfekcji, uśmiercania zwierząt, utylizacji, zwalczania choroby, powoływania i rozwijania Wojewódzkiego/Powiatowego Zespołu Kryzysowego, w tym także nadzoru wojewódzkiego lekarza weterynarii (WLW) nad powiatowymi lekarzami weterynarii: w obszarze zapowietrzonym i zagrożonym, podczas zwalczania choroby, pobierania i przesyłania prób.

Plany te, opracowane przez Głównego Lekarza Weterynarii zostały dostosowane przez WIW do warunków województwa lubelskiego⁵, zawierały elementy, o których mowa w art. 54 ust. 2 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. *o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt*⁶ (dalej uochz). Plan BTW nie zawierał planów szkoleń pracowników IW oraz jednostek i podmiotów uczestniczących w zwalczaniu choroby, opisu sposobu i zakresu opracowania, a także przekazywania informacji, tj. elementów wymienionych w pkt 6 i 7 ww. przepisu. Zaś plany IHN/VHS/ISA i ND nie zawierały wykazów aktów prawnych, a jedynie wskazywały drogę dostępu do nich w postaci „linków”. Zgodnie z postanowieniami zawartymi w części wstępnej tych planów – były one aktualizowane przez Inspektorat przynajmniej raz w roku. Nie przedkładano jednak do akceptacji przez Głównego Lekarza Weterynarii (GLW) zmian dokonanych w tych planach mimo zapisania w nich takich wymogów⁷.

2. Niezależnie od bieżącego nadzoru nad działaniami powiatowych lekarzy weterynarii Lubelski Wojewódzki Lekarz Weterynarii (LWLW) okresowo weryfikował prawidłowość wykonywania przez nich zadań. Przeprowadzał kontrole kompleksowe, rekontrole, kontrole miejsc odpoczynku i gromadzenia zwierząt, a w 2009 r. także kontrole nadzoru PLW nad programami zwalczania chorób zakaźnych zwierząt. Przy ich przygotowaniu brano pod uwagę analizę ryzyka, uwzględniając m.in. populację zwierząt, intensywność hodowli określonego

⁴ Dz.U. Nr 218, poz. 1397.

⁵ Są to krajowe plany gotowości zwalczania wymienionych chorób zakaźnych na poziomie województwa lubelskiego.

⁶ Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342 ze zm.

⁷ cyt. „na szczeblu wojewódzkim odpowiedzialność za opracowanie i aktualizowanie planu spoczywa na właściwym terytorialnie WLW, który sprawdza gotowy plan oraz zmiany w odniesieniu do wszystkich dokumentów i przedkłada je do akceptacji GLW”

gatunku, położenie powiatu w stosunku do granicy państwowej i istniejące na niej przejścia graniczne oraz warunki naturalne powiatu (zasoby wodne). W zależności od potrzeb przeprowadzano również kontrole doraźne. Analiza zaleceń pokontrolnych (wydanych po 18 kontrolach kompleksowych przeprowadzonych w PIW⁸) wykazała, że ich ilość w kolejnych latach wzrastała z 35 w 2007 r., 43 w 2008 r., do 59 w 2009 r. – głównie w związku z realizacją nowych krajowych programów zwalczania chorób zakaźnych zwierząt oraz rozszerzenia programów realizowanych.

Na bieżąco sprawowany był nadzór Inspektoratu w zakresie prawidłowości prowadzenia przez powiatowych lekarzy weterynarii rejestru podmiotów wykonujących działalność nadzorowaną. Z kontroli zapisów w rejestrze pracownicy Inspektoratu sporządzali notatki, odnotowując w nich, w razie konieczności, potrzebę aktualizacji danych. Prawidłowość prowadzenia rejestru była również przedmiotem kontroli kompleksowych. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w prowadzeniu rejestru kierowano do powiatowych inspektoratów weterynarii stosowne wnioski oraz sprawdzano ich wykonanie.

Badanie kontrolne NIK, obejmujące generowanie przez Inspektorat raportów (za okres 10 m-cy 2009 r.), z przekazywanego przez powiatowych lekarzy weterynarii (PLW) rejestru podmiotów⁹ wykazało, że w 7 przypadkach sporządzono je w terminie zgodnym z przepisem § 5 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 grudnia 2008 r. w *sprawie rejestru podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną*¹⁰, tj. do 15-go dnia miesiąca za miesiąc poprzedni. W trzech przypadkach przekazanie raportu nastąpiło z opóźnieniem od 1 do 2 dni.

Niezwłocznie informowano GLW o podejrzeniu lub stwierdzeniu choroby podlegającej notyfikacji w Unii Europejskiej, zgodnie z przepisem art. 51 ust. 6 uochz, w związku z art. 51 ust. 4 pkt 1 tej ustawy.

Miesięczne informacje przekazywane do GLW o chorobach zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi rejestracji oraz o chorobach odzwierzęcych i odzwierzęcych czynnikach chorobotwórczych podlegających obowiązkowi monitorowania zawierały elementy określone przepisami § 5 ust. 3 i § 6 ust. 3 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 25 listopada 2005 r. w *sprawie zakresu, sposobu i terminów przekazywania informacji o występowaniu chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi zwalczania i rejestracji oraz o wynikach monitorowania chorób odzwierzęcych*

⁸ PIW – Powiatowy Inspektorat Weterynarii (Powiatowe Inspektoraty Weterynarii).

⁹ Rejestr przekazywany przez PLW do GLW za pośrednictwem WLW.

*i odzwierzęcych czynników chorobotwórczych, a także związanej z nimi oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe*¹¹. Spośród 27 poddanych badaniu zapisów, w trzech stwierdzono rozbieżności. W informacjach za m-cie kwiecień, maj 2007 r. i listopad 2009 r. PIW w Lubartowie, Radzynie Podlaskim i Lublinie (odpowiednio) wykazały 6.400 kur niosek, 978 gęsi rzeźnych i 70 gołębi – zbadanych, z dodatnim wynikiem badania salmonelli, podczas gdy LWLW wykazał w swoich sprawozdaniach tylko ilość prób z wynikiem dodatnim (po 1 sztuce). Należy zauważyć, że w trakcie kontroli NIK, Lubelski Wojewódzki Lekarz Weterynarii uzyskał od Głównego Inspektoratu Weterynarii interpretację instrukcji sporządzania sprawozdań i błąd ten został wyeliminowany.

3. Prawidłowo LWLW postąpił w trzech przypadkach chorób zakaźnych (dwa - wścieklizny lisów i jeden - zgnilca amerykańskiego pszczoł), występujących na obszarze przekraczającym terytorium jednego powiatu. Stosownie do postanowienia art. 46 ust. 3 uochz, w związku z art. 46 ust.1 tej ustawy - LWLW, po uzyskaniu informacji od PLW o stwierdzeniu choroby zakaźnej przekraczającej obszar jednego powiatu, występował do Wojewody Lubelskiego o wydanie stosownych rozporządzeń, załączając jednocześnie ich projekty. W myśl zaś przepisu art. 46 ust. 5 uochz, po wygaszeniu ogniska choroby, występował o uchylenie rozporządzeń, o których wyżej mowa.

4. Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działania Inspektoratu na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa epizootycznego na terenie województwa lubelskiego, w tym nadzór i kontrolę zadań wykonywanych przez PLW. W kolejnych latach objętych kontrolą (2007-2009) wystąpiła spadkowa tendencja liczby zapowietrzonych gospodarstw i stad (24, 17, 10) oraz zwierząt (395, 169, 140¹²). Zmniejszyła się liczba przypadków występowania chorób zakaźnych zwierząt, takich jak: wścieklizny zwierząt dzikich z 10 w 2007 r. do 4 w 2009 r., enzoptycznej białaczki bydła z 11 do 3, czy zgnilca amerykańskiego pszczoł z 8 do 1. Komisja Europejska¹³ uznała region województwa lubelskiego za urzędowo wolny od takich chorób jak: brucelozą bydła i gruźlicą (2009 r.), enzoptyczną białaczką bydła i zakaźną anemią ryb łososiowatych (2008 r.), brucelozą owiec (2006 r.).

Na monitorowanie chorób zakaźnych zwierząt, planowanie i przeprowadzanie badań kontrolnych zwierząt oraz realizację krajowych programów zwalczania chorób zakaźnych

¹⁰ Dz. U. z 2009 r. Nr 14, poz. 81 – przepis obowiązywał w okresie od 1 marca 2009 r. do 27 kwietnia 2010 r.

¹¹ Dz. U. Nr 242, poz. 2045.

¹² Dla zachowania porównywalności danych – liczba 140 nie ujmuje liczby/kg ryb zakażonych herpeswirusem koi (KHV), której to choroby nie stwierdzono w latach 2007-2008.

¹³ Decyzje KE: 2009/600/WE, 2009/342/WE, 2008/234/WE, 2009/177/WE, 2006/169/WE.

zwierząt (wścieklizny, choroby Aujeszkyego u świń, gruźlicy bydła, enzootycznej białaczki bydła i brucelozы u bydła) – w latach objętych kontrolą wydatkowano ogółem 21,1 mln zł (93% środków wykorzystanych przez WIW i PIW). Wzrosły w badanym okresie roczne wydatki WIW z 2,7 mln zł w 2007 r. do 4,2 mln zł w 2009 r., tj. o 55% (razem z wydatkami PIW z 5,5 mln zł do 10,0 mln zł, tj. o 82%), które zrealizowano zgodnie z wymogiem art. 138 pkt 3 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. *o finansach publicznych*¹⁴ - w granicach kwot określonych w planach finansowych na poszczególne lata. Uwagi NIK w tym zakresie dotyczą:

- sporządzania sprawozdań z wykonania budżetu WIW i PIW w układzie zadaniowym w latach 2008-2009. Sporządzono je w oparciu o sprawozdania cząstkowe, obarczone błędami, powodując tym samym nierzetelność sprawozdań końcowych. Kontrola wykazała, że w sprawozdaniu rocznym za 2008 r. tylko 4 z 14 (29%), a za 2009 r. 7 z 10 mierników wykonania zadań/podzadań Inspektorat wykazał w wielkościach wynikających ze sprawozdań PIW, pozostałe podając w wielkościach innych niż wynikałoby to z prawidłowego obliczenia. Najwyższa Izba Kontroli widzi potrzebę poświęcenia ze strony Inspektoratu większej uwagi weryfikowaniu rzetelności sprawozdań z realizacji budżetu zadaniowego;
- finansowania przez Powiatowe Inspektoraty Weterynarii województwa lubelskiego serwisowania systemu komputerowego CENTRUM¹⁵, użytkowanego przez Inspektorat. Przed zakupieniem przez Powiatowe Inspektoraty Weterynarii (17 grudnia 2009 r.) systemu „vetLink”¹⁶, serwisowanie to obciążało koszty WIW (8 tys. zł rocznie), a obecnie realizowane jest, jak potwierdził dostawca obu systemów, w ramach umów dotyczących systemu „vetLink”. W ocenie NIK, koszty te były księgowane w innym miejscu (PIW) niż miejsce ich powstawania (WIW), co narusza podmiotowość ich księgowania, wynikającą z art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości¹⁷.

5. Inspektorat był należycie przygotowany do skutecznego reagowania w sytuacji wystąpienia zagrożenia epizootycznego. W ramach planów gotowości zwalczania chorób zakaźnych posiadał przygotowane rozwiązania umożliwiające sprawne uruchomienie działań

¹⁴ Dz. U. Nr 249, poz. 2104 ze zm. (od 1 stycznia 2010 r. – art. 162, pkt 3, Dz. U. z 2009 r. Nr 157, poz. 1240 ze zm.)

¹⁵ CENTRUM – system komputerowy - wspomagający w Inspektoracie obsługę i zarządzanie laboratoriami.

¹⁶ „vetLink” – oprogramowanie wspomagające akwizycję i gromadzenie danych związanych z badaniami chorób zakaźnych zwierząt.

¹⁷ Dz. U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1223 ze zm.

Wojewódzkiego Zespołu Kryzysowego (WZK) przy LWLW, w sytuacjach tego wymagających. Szczegółowo określone były w tych planach m.in. organizacja systemu zarządzania kryzysowego, zadania poszczególnych zespołów WZK, obieg informacji w poszczególnych fazach działań, zestawienie ilości oraz miejsc magazynowania materiałów i sprzętu, niezbędnych do zwalczania ogniska choroby. Zapewnieniu skuteczności działań przy zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt służyły również stosowne porozumienia IW z Policją¹⁸ i Państwową Strażą Pożarną¹⁹, określające zadania tych służb w procesie zwalczania choroby.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1) opracowanie zakresu czynności dla pracownika wykonującego zadania dotyczące kontroli wymogów wzajemnej zgodności w obszarze identyfikacji i rejestracji zwierząt, celem określenia przypisanych do realizacji mu zadań w takiej samej formie, jak i innym pracownikom,
- 2) przedkładanie zmian aktualizacyjnych planów gotowości zwalczania chorób zakaźnych do akceptacji GLW, zgodnie z postanowieniami zawartymi w tych planach, lub uzyskanie od GLW zgody na odmienne postępowanie w tym zakresie,
- 3) weryfikację sprawozdań częściowych z wykonania budżetu zadaniowego, celem zapewnienia rzetelności sprawozdań zbiorczych,
- 4) zapewnienie ewidencji kosztów serwisowania systemu CENTRUM, zgodnej z miejscem ich powstawania.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Lublinie, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana w terminie 30 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków lub o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków, lub o przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Panu prawo zgłoszenia na piśmie do dyrektora Delegatury NIK w Lublinie umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag

¹⁸ Porozumienie z dnia 19 października 2005 r. w sprawie współdziałania jednostek podległych LWLW z jednostkami organizacyjnymi KWP w Lublinie na wypadek wystąpienia wysoce zjadliwej grypy ptaków (HPAI) i innych chorób zakaźnych zwalczanych z urzędu.

¹⁹ „Ramowa procedura działań jednostek PSP i kserg wspomagających służby weterynaryjne podczas zdarzeń z podejrzeniem występowania i likwidacją wysoce zjadliwej grypy ptaków” z dnia 10 marca 2006 r. podpisana przez Zastępców: Komendanta Głównego PSP i GLW.

i wniosków zawartych w tym wystąpieniu. W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o której wyżej mowa, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.